

WILLIAM SHAKESPEARE

JULIUS
CEZARIS

WILLIAM SHAKESPEARE

JULIJUS CEZARIS

Penkių veiksmų tragedija

Iš anglų kalbos vertė
ALEKSYS CHURGINAS

OBUOLYS

Julijus Cezaris.
Iš Thomas Treterus veikalo
Romanorum imperatorum effigies (1590 m).

JULIJUS CEZARIS

Tragedija parašyta ir pirmą kartą suvaidinta 1599 m. Pirmą sykį išspausdinta tik po Šekspyro mirties – 1623 m. jo raštų leidime. Tekstas geras, ir juo paremti vėlesni leidimai.

Kaip ir kitiems savo kūriniams antikine tema, Šekspyras medžiagą „Julijui Cezariui“ rado graikų istoriko Plutarcho „Palyginamuosiuose gyvenimų aprašymuose“, kuriuos iš prancūziškojo varianto į anglų kalbą 1579 m. išvertė Tomas Nortas. Šekspyras greičiausiai naudojosi antruoju Norto vertimo leidimu (1595). Scenos veikalo apie Julijų Cezarį to meto Anglijoje buvo rašoma daug, bet jie nė iš tolo neprilygsta Šekspyro tragedijai. Kažin ar Šekspyras ką nors yra paėmęs iš šių savo pirmtakų. Kita vertus, atskiri XVII a. autoriai aiškiai juo sekė, kartu semdamiesi medžiagos ir tiesiogiai iš Plutarcho.

Tragedijoje „Julijus Cezaris“ panaudoti trys gyvenimų aprašymai iš Plutarcho veikalo – Cezario, Bruto ir Antonijaus biografijos. Pastaroji čia vaidino antraeilį vaidmenį, – ji labiau dramaturgui praverė rašant tragediją „Antonijus ir Kleopatra“.

Tragedija „Julijus Cezaris“ susijusi su paskutiniu juo įžymaus Romos karvedžio ir valstybės veikėjo gyvenimo laikotarpiu. Kajus Julijus Cezaris (100–44 m. prieš Kr.) padarė labai sparčią politinę karjerą. Iš pradžių valdžią

dalijosi su Gnėjum Pompėjum Didžiuoju (106–48 m. prieš Kr.) ir turtuoliu Marku Licinijum Krasu (114–53 m. prieš. Kr.). Jie sudarė vadinamąjį pirmąjį triumviratą (60 m. prieš Kr.). Po Kraso mirties Cezario santykiai su Pompėjumi vis blogėjo, o 49 m. prasidėjo pilietinis karas, kuris baigėsi Pompėjaus ir jo remiamos konservatyviosios senato partijos sutriuškinimu. Pompėjaus kariuomenę Cezaris sumušė 48 m. prie Farsalų, po keletrių metų taip pat nugalėjo Pompėjaus sūnus ir netrukus tapo vieninteliu Romos valdovu. Tačiau respublikos šalininkai senate (aristokratinis senato sparnas) toliau priešinosi Cezario vienvaldystei. Šamokslui ėmė vadovauti Kajus Kasijus Longinas ir Markas Junijus Brutus. 44 m. kovo 15 dieną šamokslininkai senato posėdyje Cezarį nužudė. Prieš šamokslininkus stojo Markas Antonijus (82–30 m. prieš Kr.), Julijaus Cezario dukterėčios sūnus Oktavijus (63 m. prieš Kr. – 14 m.) ir Markas Emilijus Lepidas (89–12 m. prieš Kr.). Tai buvo vadinamasis antrasis triumviratas.

Šekspyras gana tiksliai laikėsi Plutarcho dėstymo ir istorinių įvykių eigą paliko nepakeistą. Tačiau, kaip ir kituose istorine tema rašytuose savo veikaluose, jis labai glaudino laiką. Nuo Cezario triumfo, kuriuo prasideda tragedija, iki mūšio prie Filipų praėjo treji metai (45 m. prieš Kr. spalio – 42 m. prieš Kr. spalio), o autorius visą veiksmą sutelkė į šešias dienas su pertraukomis. Luperkalijų bėgtynės, kurių metu Cezaris atsisakė siūlomos karūnos, įvyko keliems mėnesiams praslinkus po minėto triumfo. Tik po to Flavijus ir Marulas galėjo būti nubausti už tai, kad plėšė vainikus nuo Cezario statulų. Šekspyras visa tai išdėsto pirmame veiksmo be didesnių tarpų. Dar labiau kondensuojamas laikas

trečiame veiksme. Cezaris buvo nužudytas ir palaidotas kovo mėnesį, Oktavijus į Romą atvyko gegužės mėnesį, o triumviratą Antonijus, Oktavijus ir Lepidas sudarė tik kitų metų (43 m. prieš Kr.) lapkričio mėnesį. Tragedijoje Oktavijus atkeliauja į Romą tuoj pat po laidotuvių ir bematant sudaro sąjungą su Antonijumi ir Lepidu. O prie Filipų iš tikrųjų įvyko (trijų savaičių tarpu) du mūšiai su triumvirato kariuomene: iš pradžių buvo sumuštas Kasijus, paskui Brutus. Šekspyras penktame veiksme teduoda vieną mūsų iš dviejų epizodų. Toks veiksmo koncentravimas keleriopai padidina draminę įtampą.

Traktuodamas veikėjus, Šekspyras gana ištikimas Plutarchui ir daugiausia atskleidžia bruožus, kurie jau buvo nužymėti graikų istoriko. Tragedijos fantastiniai motyvai irgi iš ten pasiskolinti. Tačiau su jam būdingu psichologiniu įžvalgumu Šekspyras sodrina herojų asmenybes, daro jų charakterius gyvesnius ir daugiapusiškesnius. Politinių aistrų susidūrimai įgyja gilų žmogišką motyvavimą. Svarbiausi tragedijos veikėjai – Cezaris, Brutus, Kasijus, Antonijus – labai konkretūs individualiomis savo ypatybėmis ir vietomis kasdieniškesni negu Plutarcho biografijose (Cezario fizinės negalios, irzlumas, garbės troškimas). Kartu jie ir labiau apibendrinti, su savo filosofija ir ryškiomis politinėmis idėjomis. Labiausiai išsiskiria Brutus. Plutarchas ne kartą primena jo kilnumą, dorovingumą ir teisingumo jausmą. Šekspyras eina toliau: nešvelnindamas „donkichotišką“ Bruto bruožų, labiau atriboja jį nuo Kasijaus, akcentuoja jo protestą prieš savanaudiškumą. Brutus – ne politikas, o mąstytojas, kurio neperpranta nei priešininkai, nei suokalbčio bendrininkai.

Kitokį svorį negu Plutarcho pasakojimuose tragedijoje įgyja liaudis. Jos nuotaikos ir simpatijos keičiasi be galo greitai, bet visur liaudis – didelė, nors ir gaivališka jėga. Pratęsdamas dramines kronikas, Šekspyras dar kartą giliai pažvelgia į istorinių veikėjų ir liaudies santykius. Jis atiduoda tam tikrą duoklę įprastiems to meto įsitikinimams, kad liaudis esanti tamsi ir nepastovi. Kartu Romos prasčiokai – beje, gana panašūs į anglų prasčiokus – žino savo vertę, gruboku sąmoju moka atsikirsti aukštuomenei, o lemiamais politinio gyvenimo momentais nuo jų ima priklausyti įvykių eiga. Cezario šalininkų ir priešininkų kovoje liaudis nėra pasyvi, abejinga stebėtoja. Ji įtraukta į konfliktą ir išgyvena savą tragediją, iš dalies susiliečiančią su Bruto tragedija, nors kilnūs ir nepraktiškas respublikonas liko liaudies nesuprastas.

Savaip nuspalvinti ir fantastiniai kūrinio motyvai. Jie stiprina poetinę atmosferą, prisideda prie draminės įtampos ugdymo ir drauge simbolizuoja cezarizmo plitimą, prieš kurį suokalbininkai yra bejėgiai. „Cezario dvasia“ – tai žymiu mastu Šekspyro suvokta politinė ir istorinė tendencija, pasirodanti galingesnė už atskirų asmenų veiksmus, nors šie veiksmai tą dvasią kuria ir stumia į priekį. Šiomis savybėmis „Julijus Cezaris“ priartėja prie Šekspyro draminių kronikų. XVI a. Anglijos gyvenimo detalės, ne kartą įsiterpdamos į Šekspyro vaizduojamą senovės Romos buitį, irgi stiprina tragedijos ryšį su Renesanso epocha. Glaudžiausi saitai su Šekspyro laikmečiu glūdi pačiuose kūrinio charakteriuose. Cezaris, Antonijus ir Kasijus, likdami istoriškai tikslūs Romos veikėjai, tuo pat metu panašūs į XVI a. Europos politikus, jungusius gyvenimišką, politinę ir filosofinę išmintį su nuožmiu makiavelizmu. Bruto vadinis konfliktas jau slepia humanisto tragedijos užuomazgas.

– VEIKĒJAI –

JULIJUS CEZARIS

OKTAVIJUS CEZARIS

MARKAS ANTONIJUS

MARKAS EMILIJUS LEPIDAS

CICERONAS

PUBLIUS

POPILIJUS LENA

MARKAS BRUTAS

KASIJUS

KASKA

TREBONIUS

LIGARIJUS

DECIJUS BRUTAS

METELAS CIMBRAS

CINA

FLAVIUS

FLAVIJS } tribūnai
MARULAS }

ARTEMIDORAS KNIDIETIS – retorikos mokytojas

AIŠKĪAREGYS

CINA – poetas

KITAS POETAS

LUCILIUS

TITINIUS

TITINJUS
 MESALA

JAUNASIS KATONAS

VOLUMNIJUS

VARNONAS

KLITAS

KLAUDIUS

STRATONAS

LUCIUS

EUCIJS
 DARDAN

PINDARAS -

KALPURNIJA – Cezario žmona

PORCIJA – Bruto žmona

Senatoriai, piliečiai, sargybiniai, patarnautojai ir kt.

Veiksmas vyksta Romoje, taip pat netoliese nuo Sardų ir Filipų

– PIRMAS VEIKSMAS –

I SCENA [*Roma. Gatvė*]

Įeina Flavijus, Marulas ir būrys piliečių

FLAVIJUS

Ei, skirstykitės, tinginiai, namo!
Bene šiandieną šventė? Ar nežinot,
Kad darbo dienomis amatininkai
Be verslo ženkle rodytis viešai
Neturi teisės?* Kas tu toks esi?

PIRMAS PILIETIS

Aš, mano pone, stalius.

MARULAS

Tai kur kampainis tavo ir odinė
Prijuostė? Kam tas apdaras puošnus?
O tu? Kas tu per vienas?

ANTRAS PILIETIS

Teisybę pasakius, pone, prieš gerą meistrą aš
esu nei šis, nei tas – tik lopytojas.

MARULAS

Tu atsakyk man tiesiai: kuo verties?

* ...darbo dienomis amatininkai / Be verslo ženkle rodytis viešai / Neturi teisės? – Nėra duomenų, kad Romoje būtų buvę panašių reikalavimų. Tikriausiai Šekspyras turi galvoje nuostatus, kurie buvo anuomet taikomi amatininkams Anglijoje.

ANTRAS PILIETIS

Mano amatas toks, pone, kad jis man tikrai gėdos nedaro ir nepadarys. Aš taisau tai, kas blogai laikosi.

MARULAS

Tad koks gi tavo amatas, bjaurybe?

ANTRAS PILIETIS

Labai prašau jus, nesikarščiuokit, pone, nes jeigu jūsų kantrybė trūks, – man teks jus lopyti.

MARULAS

Kas čia per nesąmonės! Ir ką gi tu man ketini lopyti, storžievi?

ANTRAS PILIETIS

O kad ir padus, pone, jei bus prakiurę.

FLAVIJUS

Vadinasi, tu kurpius?

ANTRAS PILIETIS

Įspėjot, pone. Tik iš savo ylos ir gyvenu, nepaleidžiu jos iš rankos, gydau vyrams ir moterims senus batus, kai jiems gresia mirties pavojus. Padoriausi pasauly žmonės turi dėkoti man, kad vaikščioja su jaučio odos apavu.

FLAVIJUS

Kodėl gi tu ne savo dirbtuvėlėj?
Kam išvedei tu žmones į gatves?

ANTRAS PILIETIS

Ogi tam, pone, kad greičiau nuplyštų jų batai ir aš nestokočiau darbo. Mes tyčia paskelbėme

sau šventę, nes norime pamatyti Cezarį ir
pasidžiaugti jo triumfu*.

MARULAS

Kuo džiaugtis? Kur jo pergalės? Galbūt
Jis belaisvius atsivedė naujus
Ir paskui jo triumfinį vežimą
Jie žengia Romos gatvėmis dabar?
Jūs – akmenys, ne žmonės! O romėnai,
Beširdžiai ir bejausmiai kaip stabai,
Nejau pamiršot didįjį Pompėjų?
Kiek sykių ant palangių ir ant sienų,
Ant bokštų, ant stogų ir kaminų
Jūs lipote su kūdikiais ant rankų
Ir kantriai laukėt per dienų dienas,
Kai jau mieste Pompėjus pasirodys.
Iš tolo jo vežimą pastebėję,
Jūs nesitvėrėt džiugėsio šauksmais,
Kurių galingas šimtabalsis aidas
Net nuskalautus Tiberio krantus
Sudrebindavo...
Ir štai dabar jums šventė! Apsitaisę
Gražiausiais savo rūbais, jūs jau barstot
Gėles prieš triumfatorių, kuris
Žingsniuoja linksmas per Pompėjaus kraują!
Šalin iš čia!
Greičiau namo skubėkite visi
Ir atsiklaupę melskite dievus,
Kad saugotų jie mus nuo prakeikimo,
Kurs turi nedėkinguosius užgriūt.

* ...ir pasidžiaugti jo triumfu. – Cezaris Ispanijoje 45 m. prieš Kr. sumušė Pompėjaus Didžiojo sūnus. Jo triumfas Romoje tų metų rudenį – pirmas atvejis, kai romėnų karvedys šventė savo pergalę prieš Romos piliečius. Todėl tribūnų pasipiktinimas suprantamas.

FLAVIJUS

Keliaukit, brangūs mano tėvynainiai!
Surinkę tokius vargdienius kaip jūs,
Tuoį veskit juos prie Tiberio bangų
Ir, atgailaudami širdingai, liekit
Į upę tolei ašaras, pakol
Žema tėkmė pakils ir pabučiuos
Viršūnę kranto.

Gyventojai išsivaiškšioja

Net patsai kiečiausias
Metalas susilydo. Išsiskirstė
Tylėdami, nes jaučiasi kalti.
Tu eik štai tuo keliu į Kapitolį;
Aš čia pasuksiu. Kur tik pastebėjęs,
Plėšk vainikus nuo statulų visų.*

MARULAS

Kažin ar verta. Tu gi pats žinai,
Šiandieną Luperkalijos**.

FLAVIJUS

Tai kas?
Nenoriu aš matyti statulų,
Nukabinėtų Cezario trofėjais!
Prasčiokų minios plūsta į gatves.

* *Plėšk vainikus nuo statulų visų.* – Plutarchas pasakoja, kad mieste buvo išstatytos karališkais vainikais papuoštos Cezario statulos.

** *Šiandieną Luperkalijos.* – Kasmet vasario 15 d. būdavo švenčiamos Luperkalijos – šventė fauno Luperko garbei. Romėnų mitologija Luperką laikė kaimenių globėju, Palatino kalvoje Romoje stovėjo jo šventykla. Luperkalijų metu vykdavo bėgtynės, kuriose dalyvaudavo kilmingi Romos jaunuoliai. „Šventųjų bėgtynių“ dalyviai visus sutiktuosius mušdavo diržais, išrėžtais iš atnašaujamų gyvulių odos. Buvo tikima, kad moterys, šitokio diržo paliestos, galinčios išsigydyti nuo nevaisingumo. Apie tai paskui ir kalba Cezaris Antonijui, prašydamas paliesti Kalpurniją.

Aš, eidamas užuolankom, bandysiu
Jas išsklaidyti. Nežiopsok ir tu.
Mes Cezario ereliškus sparnus
Bent kiek apipešiosime, – kitaip,
Pakilęs nepasiekiamon aukštybėn,
Jis vergiškoje baimėj mus laikys.

Abu pasišalina

II SCENA [*Aikštė*]

*Trimitų garsai. Įeina Cezaris. Antonijus, pasiruošęs
dalyvauti Luperkalijų bėgtynėse; Kalpurnija, Porcija,
Decijus, Ciceronas, Brutus, Kasijus ir Kaska; paskui juos –
didžiulis būrys žmonių, tarp kurių aiškiaregys*

CEZARIS

Kalpurnija!

KASKA

Klausykite! Šneka Cezaris. Tylos!

CEZARIS

Kalpurnija!

KALPURNIJA

Ką, mano pone?

CEZARIS

Tu stovėk kely jo,
Kai bėgtynes Antonijus pradės.
Antonijau!

ANTONIJUS

Didysis Cezari...

CEZARIS

Tu nepamirški bėgdamas paliesti
Kalpurniją*. Senoliai sako, mat,
Jog vienas toks prisilietimas šventas
Nevaisingumo užmuša šaknis.

ANTONIJUS

Aš padarysiu visa, ką įsako
Man Cezaris.

CEZARIS

Tad galite pradėti.
Tik nepažeiskit niekur papročių.

(Trimitų garsai)

AIŠKIAREGYS

Cezari!

CEZARIS

Kas šaukė čia mane?

KASKA

Nutilkite, gana klegėti! Girdit?

CEZARIS

Kas šaukė iš minios mane tik ką?
Kieno skardesnis už trimitą balsas
Taip garsiai vardą Cezario suriko?
Jis laukia tavo žodžio. Atsiliepk!

AIŠKIAREGYS

Tau kovo idų reikia pasisaugot.**

* *Kalpurnija* – ketvirtoji Cezario žmona. Jiedu susituokė 59 m. prieš Kr.

** *Tau kovo idų reikia pasisaugot.* – Senovės romėnų kalendoriuje idos – mėnesio vidurys: kovo, gegužės, liepos, spalio 15-oji, o kitų mėnesių 13-oji diena. Aiškiaregys įspėja Cezarį prieš kovo penkiolikąją.

CEZARIS

O kas tasai žmogus?

BRUTAS

Aiškiaregys.

Jis kovo idų sergėtis tau liepia.

CEZARIS

Praleiskit jį, aš noriu į jo veidą

Pažvelgti pats.

KASIJUS

Išeiki iš minios

Ir Cezariui be baimės pasirodyk.

CEZARIS

Ką tu man pasakei ten? Pakartoki.

AIŠKIAREGYS

Tu kovo idų saugotis turi.

CEZARIS

Jis pusprotis. Keliaukime toliau.

(Trimitų garsai)

Visi, išskyrus Brutą ir Kasijų, pasišalina

KASIJUS

Tu eisi pažiūrėt lenktynių?

BRUTAS

Ne.

Nedidelis rungtynių aš mėgėjas.

Antonijaus guvumo nėr many,

Tačiau tavęs varžyti aš nenoriu.

Lik sveikas.

KASIJUS

Brutai, pastarom dienom
Nepastebiu aš tavo akyse
Nei draugiškumo įprasto, nei meilės.
Per daug tu nejautrus ir atžarus
Bičiuliui savo, kurs tave taip myli.

BRUTAS

Tu, Kasijau, labai apsirinki.
Žinok, jei mano žvilgsnis apsiniaukęs,
Dėl to nesi tu kaltas anaip tol.
Paskutiniu laiku mane kamuoja
Prieštaringiausios mintys ir jausmai:
Tai jie tikriausiai nuotaiką man drumsčia.
Bet savo artimiesiems bei draugams
(Tu, Kasijau, taip pat esi jų skaičiuoj)
Nepatariu kreipt dėmesio į tai.
Jei kartais aš būnu tau abejingas,
Vadinasi, patsai su savimi
Kovoja vargšas Brutas ir užtat
Kitiems nebeparodo atidumo.

KASIJUS

O aš turbūt nesupratau tavęs
Ir savo sielos gilumoj slėpiau
Tiek daug svarbių minčių, kurias vertėtų
Kaip reikiant apmąstyt. Sakyk man, Brutai,
Tu savo veidą pamatyt gali?

BRUTAS

Ne, Kasijau, nieku būdu. Juk akys
Temato mūsų atšvaitą tiktai.

KASIJUS

Tiesa.
Ir gaila, Brutai, gaila iš tikrųjų,

Kad neturi tu veidrodžio, kuris
Parodytų slaptas dorybes tavo
Ir leistų tau bent kartą pažiūrėt
Į savąjį paveikslą. Aš girdėjau,
Jog daugelis romėnų gerbiamų
(Vien nemirtingą Cezarį išskyrus),
Dejuoja, jungo prispausti, ir skundžias,
Kad aklas mūsų Brutus prakilnus.

BRUTAS

Tu, Kasijau, į pavojingą kelią
Mane stumi... Tu nori, kad savy
Ieškočiau to, ko nėra many visai?

KASIJUS

Tad malonėk klausyti, mielas Brutai.
Jei tavo atšvaitas kai ką tau sako,
Tu manyje lyg veidrodžio stikle
Išvyst galėsi tokius savo bruožus,
Kurie nėra tau žinomi lig šiolei.
Gerasis Brutai, pasikliauk manim!
Jei aš plevėsa būčiau, jei dalyčiau
Už nieką savo meilę kiekvienam,
Jei pulčiau glėbesčiuotis su visais
Ir dergčiau juos paskiau; jei su girtuokliais
Aš lėbaut ir broliauti mėgčiau, – tąsyk
Tavoji baimė būtų pagrįsta.

(Trimitų garsai ir šauksmai už scenos)

BRUTAS

Ką reiškia tie šauksmai? Bijau, kad liaudis
Paskelbs karaliū Cezarį.*

* ...Paskelbs karaliū Cezarį. – Tuo metu Cezaris buvo dar tik Romos diktatorius.

KASIJUS

Bijai?

Vadinas, to nenori.

BRUTAS

Ne, nenoriu,

Kad ir labai aš myliu jį. Bet kam
Mane kamantinėji prisispyręs?
Ką man žadi pranešti? Jeigu tai
Kuo nors naudinga bus žmonių gerovei, –
Tiek garbei aš, tiek mirčiai į akis
Ramiai pažvelgsiu. Ir dievai patvirtins,
Jog man garbė brangesnė už gyvybę.

KASIJUS

Dorumą tavo, Brutai, aš žinau
Kaip tavo povyžą. Aš apie garbę
Pasikalbėti būtent ir geidžiu.
Nenumanau, kaip tau ir kaip kitiems
Patinka toks gyvenimas; bet man
Geriau visai pasauly negyventi,
Negu kad šitaip merdėt ir drebėt
Prieš lygų sau. Abu mes esam gimę
Laisvi kaip Cezaris; taip, kaip jisai,
Mes esame abudu išauginti
Ir ne blogiau už jį pakelti mokam
Žiemos dvelkimą šaltą. Vienąsyk
Vėjuotą, žvarbią, darganotą dieną*,
Kai plakė piktas Tiberis krantus,
Man Cezaris pasakė: „Ar sutiktum

* *Vienąsyk / Vėjuotą, žvarbią, darganotą dieną...* – Cezaris garsėjo kaip geras plaukikas, tačiau nieko panašaus į Kasijaus pasakojamą atsitikimą istoriniai šaltiniai nepateikia. Matyt, Šekspyro vaizduotė išplėtojo Plutarcho ir kitų istorikų užuominas.

Skaitykite likusius
172 iš 192 puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

„Julijus Cezaris“ – Williamo Shakespeare'o tragedija, paremta tikrais senovės Romos įvykiais. Šamokslo auka tampa žymusis diktatorius Julijus Cezaris, o centrinė tragedijos figūra – prie žiauraus nužudymo plano prisidėjęs jo artimiausias draugas Brutus. Vidinė ambicijų ir žmogiškumo kova, apmąstant amžiną politikos ir galios temą, iškelta šioje pjesėje, nepraranda aktualumo ir šiandien.

„Julijus Cezaris“ – tai įspėjamoji parabolė tiems, kurie už demokratiją kovoja nedemokratinėmis priemonėmis.

TRAGEDIJA, PAREMTA TIKRAIS SENOVĖS ROMOS ĮVYKIAIS

Jeigu domitės klasika ir jums patiko tokie W. Shakespeare'o kūriniai, kaip „Makbetas“ ar „Hamletas“, privalote perskaityti ir tragediją „Julijus Cezaris“.

www.obuolys.lt
Knygos pigiau, įdomybės ir ištraukos nemokamai

KITI KNYGŲ FORMATAI:

Audio
knyga

Elektroninė
knyga

Vinėlo nuotrauka © Shutterstock

Skaitis žmogus yra gražus